

KENNISKAART: LEREN VAN DEMONSTREREN

Maart 2026

Wetenschap

VRIJE
UNIVERSITEIT
AMSTERDAM

Bureau **Beke**

Centrale vraag

Wat zijn recente ontwikkelingen in demonstraties en grootschalige ordeverstoringen, welke groepen zijn te onderscheiden, wat betekent dit voor politie en bevoegd gezag en hoe kan hierop toekomstbestendig worden geanticipeerd?

Kernbevindingen

- Veranderend demonstratielandschap
 - Diffuus, fluïde en minder voorspelbaar
 - Minder hiërarchische demonstratieorganisatie, meer digitale mobilisatie
 - Demonstraties vaker niet vooraf aangemeld
 - Groeiende overlap tussen groepen en thema's; onderlinge verbindingen
 - Vreedzame acties worden soms 'gekaapt' door geweldsgerichte subgroepen
- Sterke toename van het aantal demonstraties
- 97% verloopt zonder problemen
- Conclusie: geen nieuwe groepen, wél nieuwe manieren van demonstreren.

Onderzochte demonstrantengroepen

- Coronademonstranten
- Boerendemonstranten
- Klimaatdemonstranten
- Woondemonstranten
- Zwarte Piet-demonstranten
- Pro-Palestina / Pro-Israël demonstranten

Algemene kenmerken aangehouden verdachten

- 18–30 jaar
- 71% man
- 50% al bekend bij politie
- Delicten vooral openbare orde, geweld, niet voldoen aan bevel

Politie en ME onder druk

- Operationele knelpunten
 - Strategieën sluiten onvoldoende aan bij nieuwe protestvormen
 - Informatiepositie wisselend; besloten communicatiekanalen bemoeilijken duiding
 - Handelingsverlegenheid bij ME (aarzelende bestuurlijke besluitvorming, juridische onzekerheid, framing, doxing, achterhaalde procedures/werkwijzen)
 - Hogere mentale en fysieke belasting
- Richtinggevende gedachte
 - ‘Niet méér blauw, maar slim en communicatief blauw’
- Concrete oplossingsrichtingen
 - Flex-ME
 - Handhaven netwerken
 - Vroegtijdig contact met demonstranten
 - Betere informatievergaring, -veredeling en -duiding

Bestuurlijke dimensie

- Demonstratierecht staat onder spanning
- Grote verschillen tussen burgemeesters in risicobeoordeling, proportionaliteit en accuatesse van (kritische) besluitvorming
- Frictie tussen juridische kaders en maatschappelijke verwachtingen
- Politieke druk en nationale inmenging ondermijnen lokale sturing
- Aanbevelingen
 - Landelijk afwegingskader
 - Scholing voor burgemeesters en adviseurs openbare orde en veiligheid
 - Investeren in bondgenootschappen in “vredestijd”

Communicatie als sleutel

- Transparante communicatie over spelregels en optreden
- Vroegtijdig overleg met organisatoren en demonstranten
- Actieve inzet van sociale media
- Tegengaan van desinformatie

Normatieve herijking

- De veranderde demonstratiedynamiek vraagt niet alleen om operationele aanpassingen, maar ook om een normatieve herijking:
 - Hoeveel ruimte is er voor disruptie?
 - Waar liggen de grenzen van bevoegdheden en legitiem optreden?
 - Wie bepaalt dat?
- Balans tussen grondrechten en veiligheid blijft kernvraag.

Strategische kernboodschap

1. Het demonstratielandschap is complexer en minder voorspelbaar geworden.
2. Effectief politiehandelen vraagt om betere informatie, communicatief optreden en bestuurlijke consistentie.
3. Alleen met een contextgevoelige benadering blijft demonstreren mogelijk als grondrecht, niet als gevecht, maar als democratische uiting.

Over de publicatie

*Henk Ferwerda, Emily Berger, Emma Derksen,
Juno van Esseveldt, Joey Wolsink & Jaap Timmer*

Leren van demonstreren

Een onderzoek naar nieuwe manieren van demonstreren
en wat die betekenen voor de inzet en aanpak van de politie

Download

© 2026 | Bureau Beke Arnhem /VU Amsterdam. Politie en Wetenschap, politiekunde 132